

V.O.B.o.W.

nr. 121
2025

P.B. 8800 Roeselare 1
BC 6675 P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: tijdschrift, jaargang 33,
afgiftekantoor Roeselare 1 – P409155
Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Blinde-Rodenbachstraat 19 D - 8800 Rumbeke (Roeselare)
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Suzanne DeCock, V.O.B.o.W. vzw

OVERDRACHT COLLECTIE V.O.B.O.W.- KEMMELBERG

Hendrik Hameeuw

*Sinds de systematische opgravingen op de Kemmelberg (1968-1980) kwam het grootste deel van alle archeologische vondsten in de collecties van de V.O.B.o.W. terecht. Na meer dan een halve eeuw onderzoek en beheer van deze collectie werd enkele jaren terug een nieuwe weg ingeslagen. Volgend uit het digitaliseringsproject *Digit all Tegoare* werd door de V.O.B.o.W. de definitieve beslissing genomen deze collectie te schenken aan de Gemeente Heuvelland en ze fysiek te laten beheren door het Erfgoeddepot DEPOTYZE (archaeologica) en het Archief Heuvelland (documentatie). Op 15 januari 2025 werd de overdracht plechtig getekend in het ontmoetingscentrum in de Sint-Laurentiuskerk te Kemmel.*

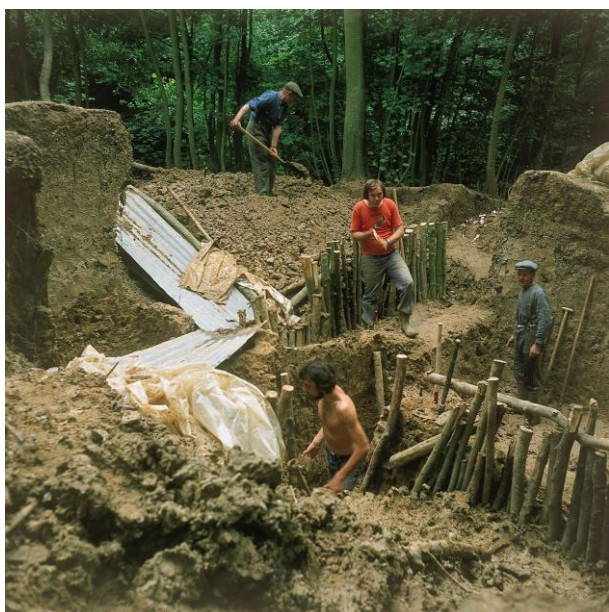

Fig. 1 – Gedigitaliseerde dia uit de collectie documentatie, opname van tijdens de opgravingen op de Kemmelberg (gedigitaliseerd door Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting, Europees CHIRON project).

Vooraf

Het historisch verloop en onderzoek van de opgravingen op de Kemmelberg is genoegzaam gekend en besproken in talloze publicaties (e.g. Ulixir-Closset, Otte, God 1981; Van Doorselaer e.a. 1987; Putman, Soenen 1987 & 1988; Bourgeois, De Mulder, Putman 2006). Vanuit wetenschappelijk perspectief is de inhoudelijke waarde en belang voor de oude geschiedenis van dit deel van Noordwest Europa van de archeologische site (Fig. 1) en alle informatie dat het vrijgaf op de Kemmelberg dan ook onmiskenbaar. Dit werd onlangs nog in het bijzonder onderstreept toen in 2023 de ‘Kelten

op de Kemmelberg’ in de ‘Canon van Vlaanderen’ opgenomen werden (Hameeuw 2023). Naast het zuiver wetenschappelijk archeologisch onderzoek zijn daarnaast ook steeds de noodzakelijke stappen gezet om deze omvangrijke en complexe collectie te beheren (archaeologica, archeologische documentaties en archieven), en steeds weer te herpositioneren in het archeologische veld van zijn tijd (zie Verlaet e.a. 2023). Belangrijke momenten daarin betroffen de inventarisings- en herverpakking-beweging van alle archeologische vondsten in de periode 1978-1980 onder leiding van Robert Putman; de herlokalisering van de volledige V.O.B.o.W.-collectie van het werklokaal te Kortrijk eerst naar de Oude Gemeenteschool en daarna (1995) naar het Regionaal Archeologisch Museum a/d Schelde (RAMS) te Waarmaarde; het digitaliseringsproject CHIRON waarbij een groot deel van de archeologische documentaties en archieven digitaal door het Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting aangepakt werd (Fig. 4); en ten slotte de uitvoering van het *Digit all Tegoare* project (2022-2023) waarbinnen zo goed als alle archaeologica voor herverpakking toen reeds naar het Erfgoeddepot DEPOTYZE overgebracht werden (Fig. 2).

Overdracht

De directe aanleiding tot de overdracht aan de Gemeente Heuvelland is tweeledig. In de latere jaren 2010 rees de vraag nadrukkelijk alle collecties met archaeologica, archeologische documentatie en archieven samen te brengen, en bij voorkeur onder de hoede van de Gemeente Heuvelland te brengen, terug naar waar het thuis hoort.

Een eerste stap werd daarbij gezet door de collecties in beheer van de familie Putman en Marc Soenen samen te brengen en zo ook samen te inventariseren (PuSo-collecties). Deze stap leidde op 29 november 2018 tot een schenking aan Heuvelland, met onmiddellijke deponering bij het Erfgoeddepot DEPOTYZE (zie WAK 101, p 16-19).

Fig. 2 – Boven: Euronorm bakken met daarin onderdelen van de V.O.B.o.W. Kimmelbergcollectie klaargezet voor transport te RAMS, Waarmaarde. Onder: Drie transpaletten vol met Euronorm bakken V.O.B.o.W. Kimmelbergcollectie samen na aankomst te Erfgoeddepot DEPOTYZE (24 juni 2022, foto's Digit All tegoare project).

Fig. 3 – Voorbeelden van fotografisch gedigitaliseerde metalen voorwerpen opgegraven op de Kimmelberg, zie ook Charpy e.a. 2019.

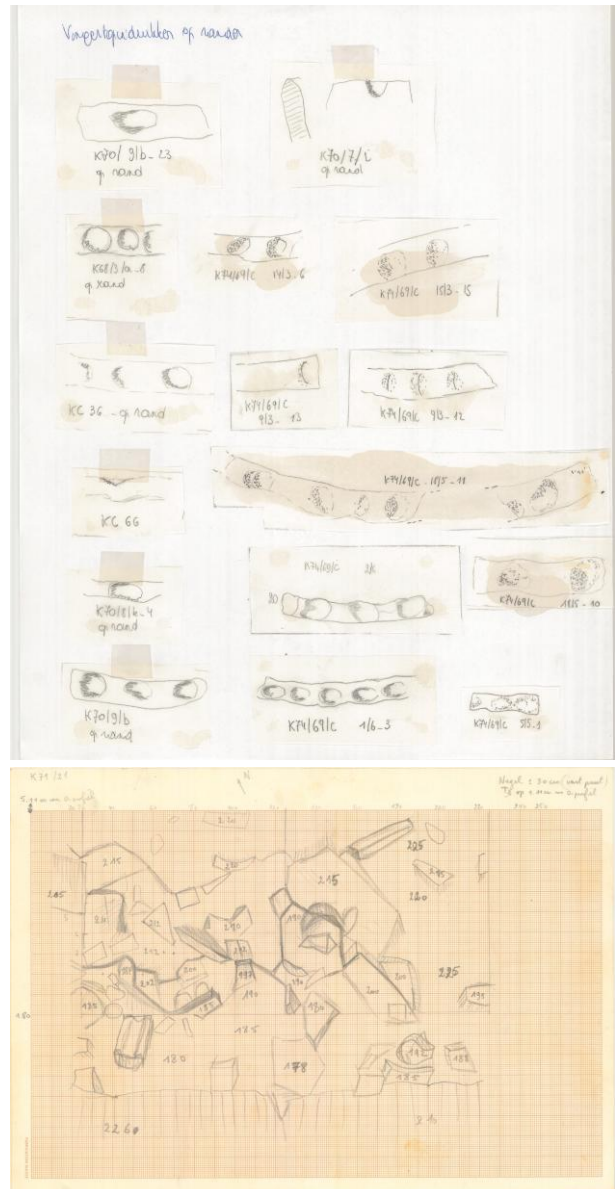

Fig. 4 – Voorbeelden van de archeologische documentatie van de opgravingen van de Kimmelberg (gedigitaliseerd door Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting, Europees CHIRON project).

De tweede stap werd gezet naar aanleiding van het eerder vermelde *Digit all Tegoare* project. Met dit project kon een aanvang gemaakt worden van de digitale inventarisering van de archeologische collectie volgens de huidige standaarden en methodes. Noodzakelijk om modern toekomstig onderzoek met het materiaal te kunnen opstarten en ondersteunen. Vanuit de V.O.B.o.W. was er steeds op aangedrongen dat dit een belangrijke voorwaarde moest zijn, zodat een overdracht niet louter een herlokalisering zou betreffen. Na het nemen van deze kaap, kon zo overgegaan worden tot de definitieve overdracht.

Fig. 5 – Archeologische documentatie en archieven van de V.O.B.o.W.-Kemmelbergcollectie.

Daar het gros van de archeologische vondsten reeds eerder naar het Erfgoeddepot DEPOTYZE overgebracht waren, was het belangrijkste laatste deel van de collectie dat nog overgebracht moest worden: de archeologische documentatie en de archieven. Op de dag van de overdracht werden ze toegevoegd aan het archief van de Gemeente Heuvelland te Wijtschate (Fig. 5).

Op het programma van de overdracht, om de geschiedenis van de collectie te duiden, het belang voor de wetenschap en de regio Heuvelland te belichten en blikken te werpen op wat de toekomst met deze collectie kan brengen, namen enkele sprekers het woord:

- Dhr. Bart Vanacker, schepen Heuvelland onder meer bevoegd voor cultuur en erfgoed
- Prof. dr. Guy. De Mulder – Universiteit Gent – Vakgroep Archeologie
- Dr. Hendrik Hameeuw – V.O.B.o.W.
- Dhr. Laurent Hoornaert (voorzitter Raad van Bestuur CO7)

Fig. 6 – Deel van de aanwezigen.

Fig. 7 – Prof. Dr. Guy De Mulder, UGent.

Fig. 8 – Handtekening van de overdrachtsovereenkomst.

Met de overdracht van de V.O.B.o.W.-Kemmelbergcollectie aan de Gemeente Heuvelland en met de daaruit volgende deponering, zijn alle bekende collecties van de archeologische prospecties en opgravingen van op en rond de Kemmelberg nu verenigd in het Erfgoeddepot DEPOTYZE te Ieper. Dit biedt nieuwe opportuniteiten voor hernieuwd onderzoek op

vele duizenden vondsten, wetenschappelijk ontsloten dankzij de uitgebreide documentatie en archieven dat er mee corresponderen. Het gaat hen allen goed!

Alles? bijna alles!

Het zal pas wanneer de volledige collectie digitaal geïnterpreteerd zal zijn, dat het precieze aantal archeologische stukken uit deze collectie exact geweten zal zijn. Het zullen er sowieso vele duizenden, zo niet tienduizenden blijken te zijn, daterend van de steentijden tot de La Tène-periode (circa vanaf 450 v.Chr. tot midden 1e eeuw v.Chr.). Ze zullen systematisch digitaal ontsloten worden door de DEPOTYZE. Doch, een klein aantal vondsten uit de V.O.B.o.W.-Kemmelberg-collectie worden in de overdrachtsovereenkomst in een bijlage opgelijst als niet deel uitmakend tot de overdracht. Het betreft een selectie uitzonderlijke vondsten dat blijvend tentoongesteld worden in de permanente expo in het RAMS te Waarmaarde. Dit garandeert, dat deze stukken, uitzonderlijke getuigen (selectie voornamelijk) van de Keltische aanwezigheid in Vlaanderen, steeds door zowel professionelen, studenten als het brede publiek te bezichtigen zijn (Fig. 9). Deze kleine selectie stukken werden reeds allemaal digitaal geïnterpreteerd en zijn via de collectiedatabank van het RAMS ook online te consulteren (<https://vobow.be/RAMS/collectie>).

Speciale dank

Onze erkentelijkheid gaat in het bijzonder uit naar enkele medewerkers van CO₇ en de gemeente Heuvelland, zonder wie hun inspanningen het onmogelijk was geweest deze overdracht met succes af te ronden. Dank aan erfgoedcoördinator Jan Decorte en erfgoedconsulent depotwerking Joline Depaepe, beide

bij CO₇, en Koen Baert afdelingshoofd bij Gemeente Heuvelland voor alle voorbereidingen en praktische afhandelingen! Onze dank gaat ook naar Jan Verlaet, projectmedewerker op het *Digit all Tegoare* project (toen via Zuidwest), nu projectcoördinator IOED Leiedal.

Fig. 9 - Permanente expo van Kemmelberg archaeologica in het RAMS te Waarmaarde

Referenties

Bourgeois J., De Mulder G., Putman J.-L. 2006 : De Kemmelberg en verwante elitesites in Centraal en West-Europa (6de-5de eeuw): perspectieven voor toekomstig onderzoek / The Kemmelberg and related elite sites in Central and Western Europe (6th-5th Century): perspectives for future research, Ieper-Kemmel.

Charpy J.-J., Putman J.-L., Dalle S., De Mulder G. 2019 : Nouveau regard sur les objets métalliques du Kemmelberg (Belgique), in *Revue du Nord* 433(5), 21-39.

<https://doi.org/10.3917/rdn.433.0021>

- Hameeuw H. 2023: 'Kelten op de Kemmelberg' in De canon van Vlaanderen, in *West-Vlaamse Archeokrant* 118, 59-61.
- Putman R., Soenen M. 1987: Midden-Paleolithicum op de Kemmelberg, in: *West-Vlaamse Archaeologica* 3/3, 83-92.
- Putman R., Soenen M. 1988: Jong-Paleolithicum en Mesolithicum op de Kemmelberg (Gem. Heuvelland), in: *West-Vlaamse Archaeologica* 4/2, 33-44.
- Van Doorselaer A., Putman R., Van der Gucht K., Janssens F. 1987: *De Kemmelberg een Keltische bergvestiging* (West-Vlaamse Archaeologica: Monografiën III), Kortrijk.
- Verlaet J., Hameeuw H., Hubert G., Decorte J., Depaepe J., De Smet S. 2023: Digit all Tegoare: zes museale archeologische collecties digitaal doorgrond, in *West-Vlaamse Archaeologica* 29, 67-93.
- Ulrix-Closset M., Otte M., God A. 1981: *Paléolithique et Mésolithique au Kemmelberg (Fl. Occ.)* (Etudes et recherches archéologiques de l'université de Liège 11), Liège.